

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK MUSİKİSİ ANASANAT DALI
TÜRK MUSİKİSİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**GENÇLERİN YARATICILIĞINDA MÜZİK
ÖĞRENİMİNİN ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Seda ÇAYTEMEL**

**Danışmanı
Prof. Leyla Pınar TANSEVER**

İstanbul - 2017

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Konservatör Türk Müziği..... ^{Yüksek Üyesi} Anasanat Dalı ~~Sanatta Yeterlik~~ Programı öğrencisi
Sevda Çaytemel..... tarafından hazırlanan
"Gençlerin Yaratıcılığında Müzik Öğretiminin
Etkileri"

adlı bu çalışma jürimizce ~~Sanatta Yeterlik~~ Tezi olarak kabul edilmiştir.

Yüksek Üyesi

Sınav Tarihi : 07.06/2017

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu) :

İmzası:

Jüri Üyesi: Leyla Pınar Tansuver.....

Danışman: Prof. Dr. P. T. Üniv. HALIÇ Üniv. ASD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Prof. Saim Akçıl.....

HALIÇ Üniv. ~~APB~~ ASD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Duygu Pijl Küçük.....

Marmara Üniv. ~~MENK Spt.~~ ASD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi:

..... Üniv. ASD Öğr. Üyesi (Yedek)

Jüri Üyesi:

..... Üniv. ASD Öğr. Üyesi (Yedek)

ÖNSÖZ

Lisans eğitimimde müzik öğretmenliği okudum. Mesleğimi yaparken müziği öğretmekle alakalı olarak birçok yazıları, kaynakları, makaleleri inceledim. Ve akademik kariyerimi müzik öğrenimi ile ilgili yapmaya karar verdim. Tez aşamasında bana büyük bir özverilikle yardımcı olan tez danışmanım Sayın Prof. Leyla Pınar Tansever'e, Yrd. Doçent Fevziye Kamçıl İnal'a ve Öğretim görevlisi Mehmet Erenler'e, benimle bilgilerini paylaştığı için teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak müzik eğitimime başlamama sebep olup, öğretmen olmamı sağlayan rahmetli babama, anneme ve müziğin ilk temellerini attığım, bu yolda bana her zaman yardımcı olan Çiğdem Yalçın'a, bu tez sürecinde hep yanımda olup bana destek olan eşime sonsuz teşekkür ederim.

İstanbul, 2017

Seda ÇAYTEMEL

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER	II
ŞEKİL LİSTESİ.....	IV
ÖZET.....	V
ABSTRACT.....	VI
1. GİRİŞ.....	1
2. MÜZİĞİN TANIMI	3
2.1. Müziğin İşlevsel Yönü	3
2.1.1. Müziğin Bireysel İşlevleri	3
2.1.2. Müziğin Toplumsal İşlevleri	4
2.1.3. Müziğin Kültürel İşlevleri	4
2.1.4. Müziğin Ekonomik İşlevleri.....	4
2.1.5. Müziğin Eğitimsel İşlevleri	5
2.2. Müzik Eğitiminin Yaşam Alanlarına Etkileri	5
2.3. Eğitim ve Müzik Kültürü	5
2.4. İlk Çocuklukta Müziğin Rolü	7
3. MÜZİK EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ	9
3.1. Ülkemizde Müzik Eğitimi.....	9
3.1.1. Genel Müzik Eğitimi	9
3.1.2. Profesyonel Müzik Eğitimi.....	10
3.1.3. Amatör Müzik Eğitimi.....	10
3.2. Ülkemizde Yeni Program Anlayışı	10
3.3. Müzik Eğitimi ile Ulaşılabilecek Hedefler	11
3.3.1. Dil Gelişimi ile İlgili Hedefler.....	12
3.3.2. Motor Gelişim ile İlgili Hedefler.....	12
3.3.3. Zihinsel Gelişim ile İlgili Hedefler.....	12
3.3.4. Sosyal ve Duygusal Gelişim Hedefleri.....	12
3.3.5. Yaratıcılığın Gelişimi ile İlgili Hedefler	12
3.4. Yaratıcılık Eğitimi.....	13
3.4.1. Yaratıcılık Eğitiminin Önemi	14
3.4.2. Yaratıcılık Eğitiminin Programlarımız İçindeki Yeri.....	14
3.4.3. Beste Yapma Konusunda Bazı Görüşler	14
3.4.4. Yaratıcılık ile İlgili Örnek Etkinlikler	15

4. MÜZİK ÖĞRENİMİNDE GEÇERLİ OLABİLECEK BUGÜNKÜ UYGULAMALAR.....	16
4.1. Tarihsel Süreç İçinde Müzik Öğretim Yöntemleri	16
4.1.1. 11. yy	16
4.1.2. 17. yy	16
4.1.3. 19. yy	17
4.2. Amerika'da Müzik Eğitimi Gelişimi	17
4.2.1. Pestallozzi.....	18
4.2.2. Kodaly Yöntemi	19
4.2.3. Orff Yöntemi	24
4.2.4. Dalcroze Yöntemi.....	36
5. SONUÇ	40
6. KAYNAKLAR.....	41
7. ÖZGEÇMİŞ	42

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 4.1: Curwen El İşaretleri	20
Şekil 4.2: Soprano	28
Şekil 4.3: Alto-Tenör.....	28
Şekil 4.4: Bas.....	28
Şekil 4.5: Soprano	29
Şekil 4.6: Alto-Tenör.....	29
Şekil 4.7: Bas.....	29
Şekil 4.8: Clave	30
Şekil 4.9: Woodblock.....	30
Şekil 4.10: Temple Block.....	30
Şekil 4.11: Piccolo Block.....	30
Şekil 4.12: Tahta kaşık	31
Şekil 4.13: Çelik üçgen	31
Şekil 4.14: Parmak zili	31
Şekil 4.15: Cowbell	31
Şekil 4.16: Agogo Bells	31
Şekil 4.17: Def.....	32
Şekil 4.18: Darbuka.....	32
Şekil 4.19: Bongo	32
Şekil 4.20: Djembe	32
Şekil 4.21: Conga	32
Şekil 4.22: Shaker	33
Şekil 4.23: Marakas	33
Şekil 4.24: Cabasa	33
Şekil 4.25: Shekere.....	33
Şekil 4.26: Soprano	34
Şekil 4.27: Alto	34
Şekil 4.26: Tenör	34
Şekil 4.27: Bas.....	34

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Seda ÇAYTEMEL
Anabilim Dalı : Türk Müziği Konservatuarı
Programı : Türk Müziği
Tez Danışmanı : Prof. Leyla Pınar TANSEVER
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans Tezi – Haziran 2017

GENÇLERİN YARATICILIĞINDA MÜZİK ÖĞRENİMİNİN ETKİLERİ

ÖZET

Bu çalışmada müziğin hayatımızdaki önemi, ülkemizde müzik eğitimi ve müzik eğitimi yöntemleri incelenmiştir.

Müziğin bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik, eğitimsel işlevleri başlıklar altında incelenmiştir. Yaşam alanlarına etkileri olarak, her yaştaki bireylerin müzikle nasıl buluştuğuna, etrafındaki müzikle uğraşan bireylerden nasıl bir biçimde etkilendiklerinden değinilmiştir. Ülkemizde müzik eğitimi genel, profesyonel, amatör olarak üç başlık altında incelenmiştir. Ülkemizdeki müzik eğitimi programı olan “yapılandırıcı” yaklaşımdan söz edilmiştir. Bu eğitimler ile ulaşılabilecek dil, motor, zihinsel, sosyal ve duygusal yaratıcılığın gelişimi ile ulaşılabilecek hedeflere değinilmiştir. Bunların yanında en önemlisi olan bireyleri en çok geliştirecek yaratıcılık eğitiminden söz edilerek, bazı örnekler yazılmıştır.

Son olarak ise tarihsel süreç içinde 11., 17., 19. yy’larda ki müzik öğretim yöntemlerinden, Amerika’daki müzik eğitimi gelişimi ile ortaya çıkan, Kodaly, Orff, Dalcroze yöntemlerinden söz edilmiştir. Bu yöntemlerle ilgili birer ders örnekleri verilmiştir.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Seda ÇAYTEMEL
Field : Turkish Music Conservatory
Program : Turkish Music
Supervisor : Prof. Leyla Pınar TANSEVER
Type and Date of Thesis : Master Thesis – June 2017

LEARNING MUSIC IN YOUTH CREATIVES EFFECTS

ABSTRACT

In this study, importance of music in our lives withal the education and methods of music in our country has been examined.

The individual, social, cultural, economic and educational functions of music have been examined under the headlines. How the individuals in every age meet with the music which effects their living zone and how they are influenced by the people whose profession is music around them is touched upon. Music education in our country has been examined under three headings as; general, professional and amateur. The “constructivist” approach to music education in our country has been mentioned. These trainings address the goals that can be achieved through the development of language, motor, mental, social and emotional creativity. In addition to these, creativity training, the most important training that will improve people, has also been mentioned with some examples written.

Finally, the methods of music teaching in the 11th, 17th and the 19th centuries, the Kodaly, Orff, and Dalcroze methods emerged with the development of music education in America have been mentioned. Some lessons are given about these examples.

1. GİRİŞ

Müzik, ortaya çıkışından bu yana sürekli gelişmeler kaydederek günümüze kadar gelmiştir. Bugün müzik; yemek yemek, su içmek, nefes alıp vermek kadar doğal bir ihtiyaç olarak kabul edilmektedir. Anne karnında yedi aylık bir bebek bile sese müziğe tepki vermektedir. Yeni doğan bebekler anne sesi ile rahatlamakta, ninni ile uykuya geçmektedir. Bebeklikten itibaren işitsel algı eğitimi ile başlayan müzik eğitimi, çocukların konuşmayı birçok kavram ve konuyu öğrenmesinde, vücudunu koordineli bir şekilde kullanmasında etkili olmaktadır. Müzik eğitiminde önemli bir yer tutan işitsel algı eğitimi ile çocuk dikkatini bir konuya yoğunlaştırmakta, sesleri dinlemekte, tanımakta ve ayırt etmektedir.

Müzik eğitimine erken yaşta başlanması gerekmektedir. Eğitimcilerin önderliğinde çocuklarında isteği doğrultusunda, müzik eğitimi için çocuklar kurslara veya müzik okullarına yönlendirilebilir.

Müzik eğitimi okulöncesi dönemden itibaren programlarda yer almaktadır. Okulöncesi dönemde; şarkı söylemenin yanı sıra ses dinleme ve ayırt etme, ritim çalışmaları, müzikli hikaye, yaratıcı hareket ve dans gibi etkinlikler müzik etkinlikleri içerisinde yer almaktadır. Müzik, öğrenmeyi daha eğlenceli ve kolay hale getirmektedir. Çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyici bir etkiye sahip olan müzik eğitiminin oyunla eğitim niteliğinde olmasına dikkat edilmeli, çocukların isteyerek ve hoşlanarak müzik etkinliklerine katılmaları sağlanmalıdır.

Çocuklarda ve gençlerde müzik eğitimini yaratıcı bir şekilde öğrenmeleri ve müzik dersinden keyif alabileceği etkinlikler”müzik yöntemleri” başlığı altında eğitimcilerle sunulmaktadır. Bu yöntemler “Müzik öğretiminde geçerli olabilecek bugünkü uygulamalar” adı altında geçmektedir. “Kodaly”, “Dalcroze”, “Orff” yöntemleri olarak adlandırılmaktadır. Bu üç yöntem bireydeki müzik kabiliyetini daha çok ortaya çıkarma, özgüven geliştirme, müziği sevmeye, kendilerini iyi bir şekilde ifade etmeye, müziği en güzel biçimde hissetmelerine yardımcı olmaktadır.

Bireyler küçük yaştan itibaren müzik eğitimini bu yöntemler ile alırlarsa, genç yaşta yaratıcılıkları ve algıları daha da gelişmiş olacaktır. Bu çalışmada

müzik eğitiminin önemi, ülkemizde müzik eğitimi, müzik eğitiminde kullanılan yöntemler, bu yöntemlerle ilgili örnekler ve müziğin yaşamımıza etkileri değinilmiştir.

2. MÜZİĞİN TANIMI

Müzik, insan duygularını, düşüncelerini seslerle anlatmaya yarayan bir sanattır. Ahmet Adnan Saygun müziği “Sözcüklerle anlatılamayan duyguları ve heyecanları sezdirecek, duyuracak tarzda düzenlenmiş sesler aracılığıyla, başka ruhlara yansıtma sanatı” şeklinde tanımlamaktadır.

2.1. Müziğin İşlevsel Yönü

Müziğin insan yaşamındaki işlevleri bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel işlevler olmak üzere beş grupta sınıflandırılmıştır.

2.1.1. Müziğin Bireysel İşlevleri

Bireyin dengeli ve doyumlu, sağlıklı ve başarılı, duyarlı ve mutlu olabilmesi için bilişsel, duyuşsal ve devinimsel yapıları üzerinde olumlu izler bırakan müziksel uyarılma ve tepkide bulunma biçimlerini kapsamaktadır. Bu işlevler sayesinde birey şunları kazanabilir:

- Bireyin kendisini tanımasına, kendine güvenmesine, kendini kanıtlamasına, kendini gerçekleştirmesine, kişiliğini geliştirmesine, yaşamını zenginleştirmesine ve böylece kendisine daha sağlıklı, mutlu bir yaşam kurmasına olanak sağlar.
- Bireydeki yaratıcı gücü uyandırır, bireyin yaratmasını zenginleştirir ve gelişimini hızlandırır.
- Bireyin sesini ve ses üretme organlarını daha iyi tanımasını daha etkili ve verimli biçimde kullanmasını ve denetleme yeteneğini geliştirmesini sağlar.
- Bireyi bunalımlardan ve gerilimlerden uzak tutar.
- Tedavilerde kullanışlı ve etkili bir yöntemdir. Zihinsel engelli, otistik, uyumsuz çocuklarda uyum bozukluklarını gidermede de kullanılır.

- Farklı türlerde müzikleri tanıma fırsatı sağlar ve eleştirel düşünme becerisi gelişir.

2.1.2. Müziğin Toplumsal İşlevleri

Bireyler arasındaki iletişim duygu, düşünce ve izlenim alışverişini müzik aracılığıyla sağlamayı kapsamaktadır. Bireylere kazandırdıkları şu şekilde sıralanabilir:

- Bireyin toplumsallaşmasını hızlandırır. Müzik etkinlikleri ile grup çalışmalarına katılma, grubun üyesi olma, grubun içinde dikkati çekme, grubun içinde toplumsal güven kazanmayı sağlar.
- Birlikte müzik yapma yoluyla etkileşim, iş-bölümü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşmayı geliştirip güçlendirir.
- Birlikte çalışma esnasında bireylerin aldığı sorumluluğu yerine getirme, yeni sorumluluklara hazır olma özelliklerini geliştirir.
- Bireylerin birbirlerine karşı açık, esnek, anlayışlı, hoşgörülü, saygılı olmalarını sağlar.
- Uluslararası ilişkilerin kurulmasını, korunmasını, geliştirilmesini kolaylaştırır.

2.1.3. Müziğin Kültürel İşlevleri

Müzik, kültürün diğer öğelerinden etkilenmekte ve onları da etkilemektedir. Müzik sayesinde farklı kültürlerdeki insanlar ve insan toplulukları buluşabilmekte ve iletişime girebilmektedir.

Müzik bir kültür ögesi olarak, içinde oluşup biçimlendiği kültürün özelliklerini taşımakta, insanın kültürel yaşamında “geçmiş” ile “gelecek” arasında bağ kurmaktadır.

2.1.4. Müziğin Ekonomik İşlevleri

Sanatsal özü korumakla beraber, müzik alanında giderek belirginleşen, üretim- dağıtım-tüketim ilişkilerinin ağır bastığı çalışma ve düzenlemeleri kapsamaktadır.

2.1.5. Müziğin Eğitimsel İşlevleri

Müziğin eğitimsel işlevleri müziğin bireysel, toplumsal, kültürel ve ekonomik işlevlerinin düzenli, sağlıklı, tutarlı, etkili, verimli ve yararlı bir biçimde gelişmesini ve gelişmesini sağlayıcı tüm müziksel öğrenme ve öğretme etkinliklerini, bu etkinliklere ilişkin planlama, düzenleme, örgütlenme ve bütün bunlara ilişkin yapı ve işleyişleri kapsamaktadır.

2.2. Müzik Eğitiminin Yaşam Alanlarına Etkileri

Müziğin öncelikli olarak eğitim alanında etkilerinden söz edecek olursak:

Çocuklar okula ilk başladıkları günlerde genellikle yeni çevrelerine karşı oldukça çekingen ve güvensizdirler. Çocukların yeni ortamlarına ısınmaları, yeni arkadaşlarını tanımaları, gerginliklerini ve çekingenliklerini yok etmek için okulun ilk günlerinde müzik etkinlikleri oldukça etkilidir. Komik sözler içeren bir şarkı öğrenmek, müzik eşliğinde balonlarla dans etmek, çocukların oldukça rahatlamalarını, ortama alışmalarını ve arkadaşlarıyla kaynaşmalarını sağlar (James 2000).

Ayrıca müzik etkinlikleri esnasında dikkatli bir gözlemci olan öğretmen, özel müzik yeteneğine sahip olan çocukları belirleyerek, erken dönemde bu çocukların ders olarak var olan yeteneklerini daha da geliştirebilmeleri için aileleri bilgilendirebilir.

İkinci olarak halka açık alanlarda yapılan müziğin toplumlara etkileri ise:

Müzisyenler bireysel çabaları ile geliştirdikleri müzik yetilerini, halka açık yerlerde icra edilebilmektedir. Bu gibi yerlere örnek olarak alışveriş merkezleri, hastaneler, vapurlar, okullar vb. alanlardan bahsedebiliriz. İcracılar kimi zaman bu gibi bahsi geçen yerlerde performanslarını sergileyebilmektedirler. Bu gibi eylemler insanların dikkatini ister istemez çekmektedir. Bu gibi durumlarda özellikle metropollerde yaşayan bireylerin ister istemez mağruz kaldıkları bir çok streslerinden kısa bir süre için bile olsa uzaklaşabilmeleri söz konusudur.

2.3. Eğitim ve Müzik Kültürü

Eğitimin iki amacı vardır; insanın doğuştan getirdiği zihinsel güçlerini kuvvetlendirmek (kültür) ve beynini bilgi ile doldurmak (öğretim). Eğitim, çocukta

var olan güçleri olabilecek en yüksek seviyeye getirebilmek için tarihsel süreç içerisinde kurumlaşmıştır.

Temel müzik eğitiminde amaç çocuğun müzik kültürü ile donatılmasıdır. Diğer bir anlatımla temel müzik eğitiminin amacı müzik kültürü ekmektir.

İnsan beyni, ritmik olan şeyleri algılayabilme özelliğindedir ve müzik sayesinde beyne ritmik uyarılar gönderilmektedir. Örneğin şarkı söyleyen çocuğun beyni yüzlerce kez ritmik uyarılmaktadır.

Çocuk müzik kültürüyle okuldan önce aile ortamında tanışır. Müzik eğitimcisi ne kadar donanımlı olursa olsun, okulda verilen eğitim okulda kalıyorsa ve ailede desteklenmiyorsa eksik kalacaktır.

Ailede eğer geleneksel müziklerle (Geleneksel Halk Müziği, Geleneksel Türk Müziği) veya evrensel çoksesli müzik türleriyle ilgileniliyorsa ve bu müziklere konser salonlarında dinleyici olunuyorsa ya da aile bireyleriyle birlikte çalma ve şarkı/türkü söyleme geleneği varsa çocuk için sağlıklı bir kültürü var demektir. Anne baba kendi tercihlerinin en güzel örneklerini kendileri için yaşarken bu kültürü farkına varmadan çocuklarına aktarırlar. Müzik sanatını hayatın neşe kaynağı olarak çocuğa hissettirmek en önemli kazanımdır.

Gelişim çağında temel besinlerden bir kısmını hiç almamış olan bir çocuk fiziksel olarak nasıl ki bunun acı sonuçlarıyla karşılaşsa, benzer şekilde, temel eğitimde bazı dersleri hiç almamış olan çocuk da bunun acı sonuçlarını görür. Temel dersler, çocuğun zihinsel, fiziksel ve ruhsal gelişimine cevap veren matematik, dil (konuşma-okuma-yazma), resim, müzik ve beden eğitimi dersleridir.

Müzik öğretmeni yetiştiren ilk kurum olan Musiki Muallim Mektebi devletimizin kurucusu Mustafa Kemal ATATÜRK tarafından 1924'de Ankara'da açılmış ve müzik dersi Cumhuriyet Devrimiyle birlikte tüm okullarımıza girmiştir. Mustafa Kemal "Sanat güzelliğin ifadesidir. Bu güzellik sözle olursa şiir, nağme ile olursa müzik, resim ile olursa ressamlık, yontma ve oyma ile olursa heykeltıraşlık, bina ile olursa mimarlıktır" özdeyişiyle güzel sanatların tanımını yapmış, Cumhuriyetin temeli kültürdür sözüyle bu düşüncesini taçlandırmıştır.

2.4. İlk Çocuklukta Müziğin Rolü

Yuvaların, anaokullarının ve çocuk bakımevlerinin giderek çoğalması, genel eğitim içerisinde çocuk eğitiminin önem kazanmasına neden olmuş, çocukları anlama ve onların üzerinde çalışma yapma gereği doğurmuştur.

İngiltere’de müzik okullarındaki öğretmenlerin gözlemlerine göre, Asya’dan gelen ailelerin çocukları müzik öğrenmeye İngiliz çocuklarına göre daha istekli olmaktadır. Bunun nedenini, çocukların bebeklik dönemini (erken sanayileşmiş toplumlarda) anne baba dışında ehliyetsiz bakıcılarla yaşamış olduğu, insanların şarkı söylemediği, kendi sesleri yerine hazır müzikleri (radyo, televizyon, kaset, CD) tercih ettikleri ve ninni bile dinlemeden büyüdükleri, böylece çocukların müziksel gelişmelerinde büyük bir boşluk oluştuğuna bağladılar. Bu yargı, çocuk müzik eğitimine artık daha ciddi bakmayı ve çocuk bakımevlerinde, anaokulu ve yuvalarda bu boşluğu doldurmayı gerekli kıldı.

Tüm dünyada anaokullarına öğretmen yetiştiren kurumların çocukluk çağı müzik eğitimiyle giderek daha fazla ilgilendikleri gözlenmektedir. Ancak zorunlu temel eğitimi henüz beş yaşından itibaren başlatmamış olan Almanya gibi bir çok ülkede bu durum bir sorun olmaya devam etmektedir.

Yaş grubu küçüldükçe çocuk zihinsel, fiziksel ve ruhsal yönlerden daha fazla desteklenme ihtiyacındadır. İki-dört yaş arasındaki çocukların fiziksel ve zihinsel gelişim özelliklerini incelemek, eğitimi daha alt basamaklara kadar indirmek üzere eğitimciler tarafından ciddi çalışmalar yapılmıştır. Bu bölümde, ilk çocukluk döneminin belirgin bazı özelliklerini bulacaksınız. Müzik yoluyla (şarkı söylerken, oynarken, dans ederken, çalarken, dinlerken) çocuğun genel gelişimine nasıl katkıda bulunulabileceği anlatılmaya çalışılacaktır.

Çocuklar henüz el çırparak eşlik etmek gibi bir müzik etkinliğine katılmaya hazır değilken öğretmen, çocuk için erken ve yanlış bir kararla onu etkinlik dışı bırakmamalıdır. Onu değişik yollarla etkinliğe katabilir. Bu noktada öğretmenin değişik oyun tekniklerinden haberli olması, özellikle dramanın eğitimde kullanımı (pedagojik drama/oyun pedagojisi) bilgisine sahip olması önem kazanır.

Öğretmen dramanın haftada bir defa verilen bir ders olmadığını, drama tekniklerini her derste kullanacağını bilmelidir. Anaokulunda drama, oyunlaştırarak, “oynayarak-yaşayarak öğrenmenin karşılığıdır. Dramanın alan olarak amacı bu yaş döneminde doğrudan amaç değildir. Bir çeşit koruyucu hekimlik gibi, dramanın

diğer kazanımlarından burada söz edilebilir; içine kapanıklığı önleme, sosyalleşme, iletişim becerileri kazanma, kendini ifade rahatlığına ulaşma, özgüven ve en önemlisi çocuğun grup dinamiğinden hız alarak fiziksel ve zihinsel güçlerinin artması.

Dramanın alan olarak hedeflerinden biri olan denge ve ritim duygusunu geliştirme, müzik dersiyle doğrudan ortak noktasını oluşturur ki, bu da müzik dersiyle dramanın ne kadar iç içe olduğunu gösterir. “Müzik ve dans”, hem dramanın hem de müzik eğitiminin üst başlıklarındandır.

İlk çocuklukta, çocuğun kas kontrolünü kazandıracak koşma, atlama, tırmanma gibi hareketlerin yer aldığı etkinliklere ağırlık verilir ve bu yolla çocuk doğal olarak kendi ritmini oluşturur.

Çocukluk çağı müzik eğitimi denildiğinde, ŞARKI SÖYLEME, OYUN (dans, canlandırma, vb.), ÇALMA, YARATMA, DİNLEME ve DEĞERLENDİRME (bilme oyunları) etkinlikleri birlikte düşünülmelidir.

Bunların içerisine değişik aşamalarda nota okuma-yazma becerisi girer. Ancak nota okumanın buradaki karşılığı sembollerle müzik yazısı demek olan grafik notalamadır.

3. MÜZİK EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ

Müzik eğitimi, temelde, bir müziksel davranış kazandırma ve ya bir müziksel davranış değişikliği oluşturma sürecidir. Bu süreçte daha çok, eğitim gören bireyin kendi müziksel yaşantısı temel alınır, bu temelden yola çıkılarak, belirli amaçlar doğrultusunda planlı ve yöntemli bir yol izlenir ve bu yolla belirli hedeflere erişilir. Müzik eğitimi yoluyla, birey ile çevresi, özellikle müziksel çevresi arasındaki iletişim ve etkileşimin daha sağlıklı, daha düzenli, daha etkili ve verimli olması beklenmektedir.

Öğretim, eğitimin okulda en planlı ve programlı olarak yürütülen kısmıdır. Güdümlü, planlı, programlı ve desteklidir. Öğretimde öğrencinin öğretmenin sağladığı ortamla etkileşimi önem taşımaktadır. Bu anlamda öğretim, öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranış değişmelerinin oluşması için uygulanan süreçlerin tümünü kapsamaktadır. Okulda öğretme, hedeflerle belirlenen davranışların öğrenciye kazandırılması için öğrenme yaşantısı oluşturma süreci olarak tanımlanabilir.

Öğretim programı, öğrenci davranışında istenilen değişimleri oluşturmak amacıyla ayrıntılı olarak yapılan planlama sonunda ortaya çıkan plan ve onun uygulamadaki görünümüdür.

3.1. Ülkemizde Müzik Eğitimi

3.1.1. Genel Müzik Eğitimi

Okullarda okulöncesinden yükseköğretimin sonuna kadar zorunlu ya da seçmeli olacak biçimde çeşitli şekillerde müzik eğitimi yapılmaktadır. Buna genel müzik eğitimi denir ve buradaki amaç bireyde müziksel bir düşünce kazandırmaya, davranış geliştirmeye ve müzik kültürü edinmelerin sağlamaya yönelik bir eğitimidir. Yetenek ayrımı gözetmeden herkesin aldığı müzik eğitimidir. Örn...Okul öncesi ilköğretim...

3.1.2. Profesyonel Müzik Eğitimi

Müziğin bir dalını bir kolunu iş olarak seçen kişilere yapılan eğitimidir. Genelde mesleki müzik eğitimi şeklinde adlandırılır. Bu eğitim içinde bireylere üst düzeyde teknik bilgi ve davranış değişikliği kazandırır. Böyle bir eğitim alma isteyen birey sınava girer ve yetenek düzeyleri ölçülür. Ondan sonra teknik bilgilerle uzmanlık eğitimi alır. Örn...Müzik bölümleri, konservatuarlar...

3.1.3. Amatör Müzik Eğitimi

Zorunlu olmayan ve her yaştaki bireyler için her düzeyde yapılan müzik eğitimidir. Gönüllü olarak bireyin isteğine göre yapılır ve bu sebeple amatör müzik eğitimi diye adlandırılır. Bireyde gene müziksel açıdan davranış geliştirmeye, yönelik bir eğitimidir. Örn...Belediye müzik kursları, okul koroları, orkestraları vb...

3.2. Ülkemizde Yeni Program Anlayışı

- Ülkemizde MEB’nda yeni programların oluşturulması söz konusudur.
- Bu programların anlayışı yapılandırmacı ya da oluşturmacı (constructivist) diye adlandırdığımız yaklaşıma göre düzenlenmiştir.
- Yapılandırmacı kuram, öğreneni merkeze alan bir kuramdır. Çünkü her birey yeni bir bilgiyi, önceki bilgi, beceri ve yaşantılarının süzgecinden geçirerek yeniden yorumlamakta ve bilgiyi kendi zihninde oluşturmaktadır. Bu anlayışa göre öğrenme de, eski bilgilerimizin yeni deneyim ve yaşantıların ışığında yeniden yorumlanması ve yapılandırılmasıdır.

Bu anlamda program:

- Öğretmeye değil, öğrenmeye önem verir,
- Bireylerin farklılığını kabul eder,
- Öğrencilerin araştırıcılığını destekler,
- Öğrenme sürecinde daha önceki yaşantılara önem verir,
- Öğrenme de performans ve etkinliklere ağırlık verir,
- Öğrencinin nasıl öğrendiğini dikkate alır,
- Öğrencinin sosyal bir çevre içerisinde öğrenmesi anlayışına dayanır,
- Öğretimde gerçekçilik ve işlevselliği destekler,

- Öğrencilere bilgi oluşturma ve deneyimlerinden sonuç çıkarma fırsatını sağlar (MEB 2007-08 programı).

Müzik dersinde kazanılması gerekenler (Müzik becerileri)

- Dinleme
- Söyleme
- Çalma
- Hareket etme
- Okuma ve yazma
- Yaratma

Özetle müzik öğretmeni olarak,

Öğrenciye kazandırmak istediğimiz müzik bilgilerini dinleme, söyleme, çalma, hareket etme yoluyla yaşantısına katarak, okuma yazma becerilerini kullanacak bilgileri öğretip, yaratma (beste) yoluyla bu bilgileri uygulamasına imkan sağlamalıyız.

3.3. Müzik Eğitimi ile Ulaşılacak Hedefler

Müzik eğitiminin ilke ve hedefleri, eğitimin türüne, düzeyine, süresine ve içeriğine bağlı olarak değişiklikler göstermektedir. Ancak niteliği ne olursa olsun, her tür ve düzeydeki müzik eğitiminde önemli ölçüde geçerliliği olan bir takım temel ilke ve hedefler bulunmaktadır (Uçan 1997).

Nelly Caron, müzikle eğitimi, her şeyden önce, duyarlılığı uyandırma, duyuşsal algıları artırma, bireylerdeki becerikliliği geliştirme, kısacası insanı geliştirme hedefinde olmalıdır” şeklinde ifade etmektedir (Aktaran: Haluk Yavuzer 1993).

Müzik eğitiminin hedefinin çocukların duyularının ve izlenimlerinin en yoğun olduğu okulöncesi dönemde duyuşsal ve ritmik sezgilerin uyandırılması olduğu vurgulanmaktadır. Müzik, çocuğa aktif bir şekilde dinlemeyi ve duymayı öğretmekte, günlük yaşamdan uzaklaşarak, çok daha geniş olan hayal dünyasını yansıtmaya fırsatı vermektedir. Diğer taraftan müzik, çocuğun hayal gücünü harekete geçirerek beslemekte ve yaratma yeteneği için elverişli bir zemin hazırlamaktadır. Müzik bir sevinç kaynağı oluşturmakta ve bu sevinç kaynağı, çocuğun varlığını bütünleyerek sürekli yaşar duruma gelmektedir (Yavuzer 1993).

Okulöncesi dönemde yapılan müzik çalışmaları göz önüne alarak, müzik eğitiminin hedefleri; dil gelişimi, motor gelişim, zihinsel gelişim, sosyal ve duygusal gelişim ve yaratıcılık ile ilgili hedefler olarak incelenebilir.

3.3.1. Dil Gelişimi ile İlgili Hedefler

Dili doğru kullanma yeteneğini geliştirebilme, yeni sözcükler kazanabilme, sesini doğal bir şekilde kullanabilme, ritim aracılığıyla konuşmadaki ses iniş çıkışlarını doğru zamanda yapabilme, doğada var olan sesleri ayırt etme, kendini ifade edebilme hedeflerini kapsamaktadır.

3.3.2. Motor Gelişim ile İlgili Hedefler

Enstrüman kullanarak el- göz koordinasyonu sağlayabilme, aynı anda iki eli koordineli kullanabilme, müzik eşliğinde vücudu koordineli bir şekilde kullanabilme ve hareket gelişimini destekleyebilme hedeflerini kapsamaktadır.

3.3.3. Zihinsel Gelişim ile İlgili Hedefler

Dikkat süresini arttırabilme, dinleme becerisini geliştirme, vücudun farkına varabilir vücut kısımlarını tanıyabilme, renk, sayı, şekil ve büyük-küçük uzun-kısa gibi bir çok kavramı kazanabilme, çevredeki olayları kavrayabilme eleştirel düşünme ve problem çözmeyi geliştirebilme hedeflerini kapsamaktadır.

3.3.4. Sosyal ve Duygusal Gelişim Hedefleri

Şarkı söyleme ya enstrüman kullanırken göz kontağı kurabilme, güven ve öz-saygı gelişimini destekleme, müzik sevgisini kazanabilme, duygu ve düşüncelerini müzik aracılığıyla ifade edebilme, bir gruba ait olma bilincini kazanabilme, yardımlaşma, işbirliği ve paylaşmayı öğrenebilme hedeflerini kapsamaktadır.

3.3.5. Yaratıcılığın Gelişimi ile İlgili Hedefler

Müziğin ritmine uygun özgün hareketler üretebilme, özgün melodi ve şarkı sözleri üretebilme, özgün müzik aletleri üretebilme, özgün doğaçlamalarda yer alabilme hedeflerini kapsamaktadır (Bal ve Artan 1995).

3.4. Yaratıcılık Eğitimi

Müziksel yaratma

(Kaynak: İsmail Bozkaya, Okul Ortamında Müzik)

Bozkaya, müziksel yaratma iki kümede değerlendirmiştir:

- 1) Yetenek türlerine göre müziksel yaratma
- 2) Yaş gruplarına göre müziksel yaratma

Yetenek türlerine göre müziksel yaratma

Çocukların yetenekleri farklılık gösterebilir fakat onların müziksel yeteneklerine göre hemen yargıya varmak doğru olmaz. Çünkü çocuklar değişik müziksel davranışlar sergilerler. Kimileri bir ezgiyi doğrudan alıp söyleyebildiği halde, kimileri dinlediği müziğe coşkuyla katılıp duygularını belli etmektedir. Kimilerinin ise, bir ezgiyi bölük pörçük söyleyebildikleri görülmüştür.

Bu durumda müziksel algılama yetenek türlerine göre farklılık gösterir.

Ali Uçan 3 tane yetenek türünden bahsetmiştir:

- 1) Algılayıcı müziksel yetenek
- 2) Yorumlayıcı müziksel yetenek
- 3) Yaratıcı müziksel yetenek

Algılayıcı müziksel yetenek

Müziğe sevgi ile bağlı, müzik dinlemeyi seven tipler...

Yorumlayıcı müziksel yetenek

Seslendirme yönü ağır basan tiplerdir. Yazılmış müzikleri seslendirme-yorumlama yoluyla yeteneklerini ortaya koyarlar.

Yaratıcı müziksel yetenek

Daha çok yaratma yönü ön plana çıkan tiplerdir. Bestelemeye ilgi duyarlar.

Yaş gruplarına göre müziksel yaratma

- Müziksel yaratma çalışmalarına küçük yaşlarda başlanmalıdır.
- Öğretmen yaş gruplarının özelliklerini düşünerek etkinlikleri planlamalıdır. Her yaş grubunun kendine ait müziksel yaratıcılık özellikleri olduğunu unutmamak gerekir.
- Müziksel yaratıcılık özelliğinin, anaokulundan başlayarak 6.sınıfa kadar “eğitici drama” ile geliştirilmesi uygun olabilir. Drama her çocukta potansiyel olarak bulunan yaratıcı güçleri, fantezileri serbest hale getirir, açığa çıkarır, geliştirir. Daha üst sınıflarda ise, öğrenme, soyut kavramları

da içine alacak biçimde ilerleme gösterir (İ. Bozkaya, Okul Ortamında Müzik, 113).

3.4.1. Yaratıcılık Eğitiminin Önemi

- Müziksel yaratıcılığın temelinde deneysel çalışmalar yatar.
- Çocuklara düşündüğünü deneme fırsatı verilmelidir.
- Var olanı bozup değiştirmek, ona yeni şekil vermek, yeniden ve yeniden şekiller denemek yaratıcılıktır.
- Böylece hayal dünyaları gelişecek, kendilerini ifade etmeleri daha da kolaylaşacaktır.

3.4.2. Yaratıcılık Eğitiminin Programlarımız İçindeki Yeri

- Yaratıcılık eğitimi öğretim programlarımız içinde her zaman vurgulanmıştır.
- Fakat geliştirilen 2006 öğretim programında yapılandırıcı yaklaşım kuramını destekleyici bir yapısı olması açısından ve bu sebepte öğrenciye uygulama ortamı ve hayal gücünün gelişme imkanı sağlaması açısından sıklıkla vurgulanmaktadır.
- Programda, özellikle “Müziksel Yaratıcılık” öğrenme alanına yer verilmesi bu konuya verilen önemi göstermektedir.

3.4.3. Beste Yapma Konusunda Bazı Görüşler

(Kaynak: YÖK Dünya Bankası Milli eğitimi geliştirme projesi öğretmen eğitimi: müzik öğretimi deneme basımı, 1996)

Müzik eğitiminde yaratıcı çalışma konusunda bir ikilem vardır. Bu ikilem beste yapmanın doğası üzerinde birbirine karşı olan iki görüş tarafından yaratılıyor. Bu görüşleri kısaca şöyle ifade edebiliriz;

Görüş A: Beste yapma, armoni, ezgi, kontrpuan ile ilgili kapsamlı bir temel eğitimi ve bütün müziksel öğelerin (doku, tını, yapı, vb.) ayrıntılı bir şekilde kavranmasını gerektiren ustalıkla yapılan bir çalışmadır. Bütün temel becerileri kazanıncaya kadar beste yapamazsınız.

Görüş B: Beste yapma kişinin kendisini ifade etmesiyle ilgilenir. Bestecinin, bir müzik parçası yaratmaya başlaması için sadece bir etkiye gereksinimi vardır. Küçük çocuğun ise yalnızca bazı basit aletlere ve uygun etkiye gereksinimi vardır.

- Bu görüşler iki uçta olan görüşler. İleriye yönelik olarak kullanabileceğimiz etkin bir yol bunların dikkatli bir şekilde yapılmış karışımıdır.
- Aday öğretmenlerin kendi bildiklerini uygun bir şekilde ifade edebilmeleri için, beceri ve bilgiye gereksinimleri vardır. Dolayısıyla müzik bölümlerinde kazanılan bilgi ve becerileri bu yönde geliştirerek kullanmalıdırlar.

3.4.4. Yaratıcılık ile İlgili Örnek Etkinlikler

- 1) Verilen ritim kümesine uygun ezgi yazılabilir, öğrencilerden değişik ritim kümeleri bulmaları istenir ya da verilir. Bu ritim kümeleri ile beste yapmaları istenir. Yapılan besteler seslendirilir.
- 2) Öğrencilerden çalınan müziği dinleyip nasıl bir etki bıraktığı konusunda düşüncelerini yazmaları istenebilir.
- 3) Öğrencilerden ilk yarısı verilen ezginin ikinci yarısını tamamlamaları istenebilir. 8 vuruştuk soru cevap yaptırabilir. Soru dörtlük nota ile bitmeli cevap ise sus ile bitmeli şeklinde sınırlamalar getirilebilir.
- 4) Tabloyu müzikle anlatmaları istenebilir. Tablonun yorumu, müzikteki karşılığı her çocukta farklı olarak ortaya çıkar. Tablodan beste yapılmış olur. Müzik ve resim sanatları arasında dönüştürme, yaratıcılıkta önemli bir çıkış noktası ve esin kaynağıdır.
- 5) Bir şiir seçilir. Bu şiir ritmik olarak seslendirilir. Sonra bu ritmik seslendirmeye perdesiz vurmali çalgılarla eşlik edilir. Bunlara bir de hareket eklemeleri istenebilir.
- 6) Ya da çalınan bir müziğe hareket yaratmaları istenebilir.

4. MÜZİK ÖĞRENİMİNDE GEÇERLİ OLABİLECEK BUGÜNKÜ UYGULAMALAR

4.1. Tarihsel Süreç İçinde Müzik Öğretim Yöntemleri

Müzik eğitimcileri tarih boyunca, çocuklara “müzik nasıl daha iyi öğretilbilir” düşüncesiyle bir sürece başlayıp, yeni teoriler yaratmışlardır.

Bu süreçte öğrencinin aktif katılımıyla, müzik öğretimini sürdürdüğünü görmekteyiz. Bu yüzden dersler uygulamalı biçimde yapılmazsa, sadece bilgiler aktarılırsa yapılan müzik dersi yüzeysel kalmaktadır.

Kalıcı bir öğrenmenin gerçekleşebilmesi için kullanılan müzik öğretim yöntemlerinin, aktif katılım sayesinde ve bu yolla edindiği tecrübelerle orantılı bir şekilde gelişmelidir. 11, 17 ve 19. yy’larda ve Amerika’da müzik eğitimi şu şekillerde gelişmiştir:

4.1.1. 11. yy

XI. yüzyılda Guido d’Arezzo (991-1033) adında bir papaz, korosunda söyleyen çocuklar için, parçaları daha kolay ve rahat öğrenebilmelerine yardımcı olmak üzere kullanılacak bir yöntem geliştirmiştir.

Tarihte Guido’nun eli diye geçen bu yöntemde öğrenciler avuçlarının içlerindeki boğumlara nota isimleri vererek söyleyecekleri ilahilerdeki bir dizi gamı söyleyebilmekteydiler.

Yüzyıllar boyunca kullanılan bu yöntem aktif katılımı birlikte öğrencilerin kinetik (devinduyumsal) gelişimlerine de katkı sağlamaktaydı.

4.1.2. 17. yy

XVII. yy da Fransız “rakamlı müzik yöntemi” kullanılmış kimi müzik eğitimcileri tarafından geliştirilerek sürdürülmüştür.

Rakamlı müzik yönteminde majör dizinin yedi sesi birden yediye kadar gösterilmekte idi. Bu rakamların altına veya üstüne konan farklı işaretler ile sesin süresi, registeri, tonalitesi vb. öğeler belirtilmekte idi.

123456712345671234567

20. yy a kadar kullanılmış olan bu yöntem bu dönemde yavaş yavaş uygulamadan kaldırılmıştır.

4.1.3. 19. yy

Guido'dan tam 8 yüzyıl sonra, 1840'lı yıllarda, Sarah Glover (1785-1867) adında bir İngiliz kendine öz bir müzik öğretim yöntemi geliştirdi. "İngiliz Tonik sol-fa" ya da "Yer değiştirebilen do" diye bilinen bu sistem, İngiltere'nin Norwich bölgesinde uygulandı ve daha sonra diğer bir İngiliz John Curwen (1816-1880) tarafından değiştirilerek uygulanmaya koyuldu,

Curwen, ayrıca bu sistemin kullanıma yardımcı bir teknik olarak elin değişik yüksekliklerine göre kullanılabilecek bir uygulama geliştirdi. (Bu uygulama aslında müzik öğretiminde Kodaly yönteminde sıkça rastladığımız fonomimi sistemidir.)

Bu el işaretleri, notalar arasındaki ses ilişkileri (yüksek-alçak) geliştirmeye yardımcı bir araç olarak kullanılmış ve bu yolla öğretilen şarkılar, melodik dikteler ve sesler arasındaki farklılıklar ile öğrencilerin hem duyuşsal hem de kinetik gelişimlerine yardımcı olunması hedeflenmiştir.

Hatta bu düşünce araştırmalar ile de desteklenmiş ve el işaretleri kullanan çocukların kullanmayanlara göre aralıkları daha çabuk ve daha doğru teşhis ettiği bulunmuştur. Dolayısıyla bu yöntem ile de aktif öğrenmenin önemi anlaşılmaktadır.

4.2. Amerika'da Müzik Eğitimi Gelişimi

Avrupa'da müzik eğitiminde böyle gelişmeler olurken, Amerika'da da önemli gelişmeler 18. yüzyılda 'singing school hareketi' diye adlandırılan bir hareketlenme ile ortaya çıkmıştır.

Singing school hareketi ile aslında okul görevi gören kiliselerdeki kilise koroları için müziksel açıdan eğitim almış (özellikle şarkı söyleme üzerinde eğitim almış) bireyleri eğitmek amaçlanmıştır.

Müzik eğitiminde önemli bir hareket olarak kabul edilen bu sistem 18. yy'da ilk önce kiliselerde ortaya çıkmış ve daha sonra 19. yy'da bu sistem normal okullarda

da uygulanmaya konularak derslerde ünlü İsveç'li eğitimci ve filozof Johann Henrich Pestalozzi (1746 - 1827)'nin ilkeleri takip edilmeye başlanmıştır.

4.2.1. Pestalozzi

18. yy'ın ikinci yarısı ile 19. yy.'ın ilk yarısında yaşamış olan Pestalozzi, kendisi müzisyen olmamasına rağmen okulun atmosferini geliştirmesi açısından okullarda yoğun bir müzik eğitimi verilmesi gerektiğine inanmıştır.

Pestalozzi eğitimcilerin müzik eğitimini ve özellikle ses eğitimini okullara sokmaları gerektiğini savunmuş ve müzik öğretiminde seslerin işaretlerden önce öğretilmesi gerektiğini ve dersin çocuğun aktif katılma rolü ile şekillendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Pestalozzi, yaklaşımında, öğretme tekniklerini ifade ederek bu tekniklerin basitten zora doğru oluşan bir süreç olması gerektiğini ve bu süreç içinde öğretmenin ders materyallerini yoğun egzersizlerle, görsel kaynaklarla ve bizzat uygulayarak defalarca tekrarlaması gerektiğini savunmuştur. Pestalozzi'ye, göre çocuğa fırsatlar vererek keşifler yapması yönünde bir eğitim olmalıdır.

Pestalozzi yaklaşımı, eğitimde 'yaparak öğrenme' anlayışını savunarak başta Amerika olmak üzere normal okullardaki müzik öğretim yöntemlerinin gelişimine ve değişimine büyük katkı sağlamış ve bu bağlamda yeni yüzyıllara önderlik etmiş bir yaklaşımdır.

Amerika'da, daha sonra, 20. yy'da, çocuğun öğrenmesine katkıda bulunmak amacıyla, her bir çocuğa sınırsız fakat kontrollü bir çevre tanınarak her birinin bireysel gelişimini göz önünde bulunduran bir eğitim reformu gerçekleşmiştir.

Bu reformda da biraz önce bahsedilen 'yaparak öğrenme' anlayışı farklı bakış açılarıyla desteklenmiş ve öğrencinin ezbere yönlendirilmesi yerine kalıcı öğrenme için uygulamalı/deneysel yaklaşımlara yer verilmesi gerektiğine inanılmıştır.

Kısaca özetlemek gerekirse, tarihteki gelişmeleri inceleyecek olursak yıllar boyunca önerilen ve uygulanan yaklaşımlar arasında ezbere yapılan bir eğitim yerine 'yaparak öğrenme' yada öğrencinin aktif katılımının sağlanması yoluyla yapılan bir eğitim yaklaşımı üzerinde durulduğunu görmekteyiz.

Bu anlamda müziksel anlama ve müziksel becerilerin aktif öğrenme yoluyla kazandırılması üzerine birçok teori geliştirildiğini söylemek doğru olur. Bu

geliştirilen teoriler, günümüzde müzik öğretimi alanında yaygın bir şekilde kullanılan yaklaşımlar için önemli kaynaklar oluşturmaktadır.

Bu yaklaşımlar arasında en çok adını duyduğumuz, Dalcroze, Kodaly. Orff gibi yaklaşımlar, günümüzde Amerika ve Avrupa başta olmak üzere birçok ülkenin müzik öğretmenleri tarafından benimsenmiş ve uygulamaya konulmuş yaklaşımlardan sadece birkaçıdır. Bu yaklaşımları savunan eğitimciler her bir eğitim kademesi için en etkin yöntemin öğrenciyi müzik yapma sürecine sokarak derse aktif katılımını sağlamak olduğunu vurgulamıştır.

Şimdi bu yaklaşımlardan biri olan Kodaly'den bahsedelim...

4.2.2. Kodaly Yöntemi

Macar bestecisi Zoltan Kodaly (1882-1967), bir çocuğun müzik eğitiminde en önemli enstrümanın çocuğun kendi sesi olduğuna inanmakta ve şarkılara çok önem vermektedir. Kodaly çocukların şarkı öğrenmelerine yardımcı olmada oyunlar, çocuk şarkıları ve halk müziğini ağırlıklı olarak kullanmıştır.

Kodaly'e göre çocuklar şarkılara eşlik etmeyi çok kolay öğrenmekte ve bunun kulak eğitimi ile mümkün olduğu kabul edilmektedir. Çocukların eğitime küçük yaşta başlamaları gerektiğini belirtmiştir.

“Müzik herkes içindir” felsefesini takip ederek, herkesin müzikal açıdan “okuma-yazma” bilen bireyler olması gerektiğini savunmuştur. Kodaly şarkı söylemenin hem kulağı hem zekayı geliştirdiğini söylemiştir. Yöntemin Macaristan'da ortaya çıkışından sonra, birçok gelişmiş ülkede yaygın olarak kullanılması yöntemin etkililiğini göstermektedir. Fakat ülkemizde yeterince tanınmamaktadır.

Yönteminde kullanılan teknikler:

Yer değiştirebilen do sistemi

Bu sistemde ton ne olursa olsun, ana ton majörse “do”, minör ise “la”dır.

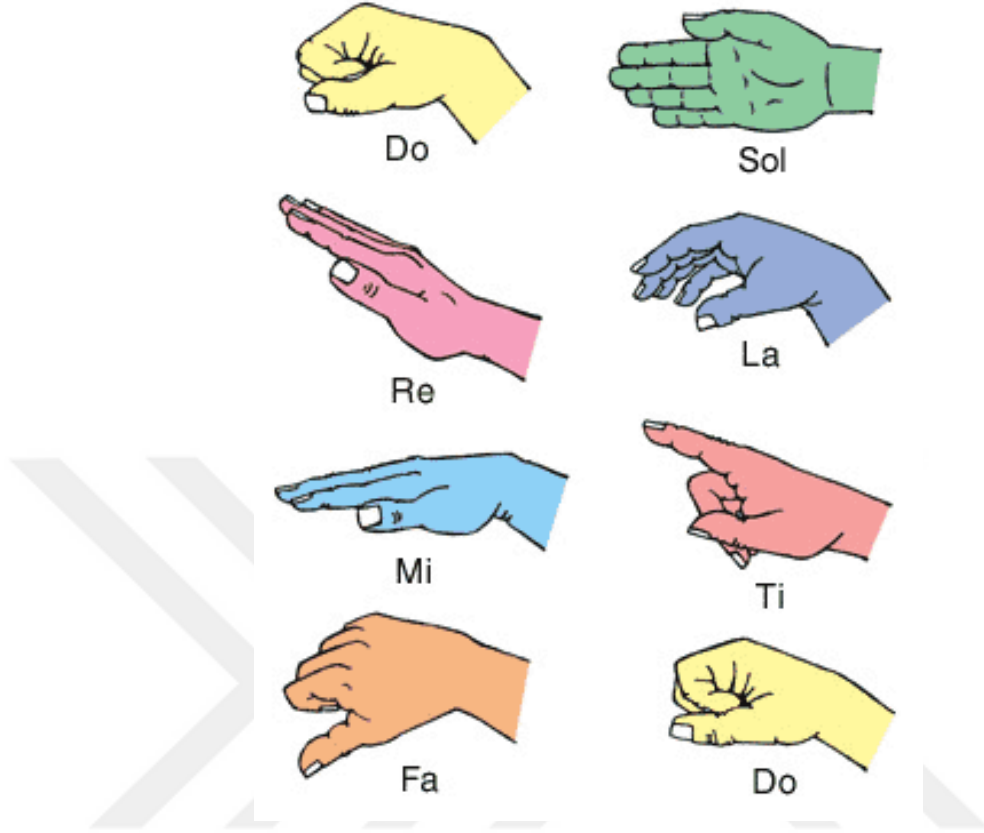
Ritmik heceler

Dörtlük notalar için “ta” hecesini ve sekizlik notalar için “ti” olarak kullanmayı önermiştir.

Curwen el işaretleri

Kodaly'e göre el işaretleri notalar arasındaki ses ilişkilerini (yüksek-alçak) geliştirmeye yardımcı bir araç olarak kullanılmış ve bu yolla öğretilen şarkılar,

melodik dikteler ve sesler arasındaki farklılıklar ile öğrencilerin hem duyuşsal hem de kinestetik gelişimine yardımcı olur.

Şekil 4.1: Curwen El İşaretleri

Kodaly yaklaşımı iki amaca hizmet etmektedir:

- 1) Çocukların sosyal ve sanatsal gelişimlerine yardımcı olmak.
- 2) Sesleri duyup düşünebilen, ve kolaylıkla müziği okuyup, yazabilen yetişkin bireyler kazandırmak.

Kodaly Yöntemine Göre Genel Ders Planı Çerçevesi

Bir Kodaly ders planı genel hatlarıyla 3 bölümü kapsamaktadır.

Hazırlık

Hazırlık bölümü genelde öğretmenin bilinçsiz bir şekilde gerçekleştirdiği bölümdür. Bu bölümde öğrenci ile oyunlar oynayarak, şarkıları/oyunları (ezberden) öğretmek veya resimler ile sunumlar yaparak sonrada öğretilcek bilgiler çocuğun kafasına yerleştirilir. Bu bölüm çocuğun yapılan aktivitelerden zevk almasını ve eğlenmesini sağlayan fakat aslında okuma yazma becerilerine ulaşmasına altyapı hazırlayan bölümdür.

Sunuş

Sunuş bölümü aslında isimlendirme veya tanıtma bölümü diye de adlandırılabilir. Bu bölümde isimlendirmeler ve öğretmenin yönlendirmesiyle yapılan keşifler ile öğrenciden öğretilen bilgilerin bilinçli bir şekilde keşfedilmesi ve tanımlanması istenir. Bu bölüm dersin çok kısa bir bölümünü oluşturur fakat iyi bir öğrenme gerçekleşebilmesi için bu bölüme çok iyi bir şekilde hazırlanılması gerekir.

Uygulama

Uygulama bölümü öğrenilmiş veya sunulmuş olan bilgilerin başka bir durum içinde kullanılması şeklinde ifade edilebilir. Bu bölümde öğrenciden öğrendiklerini yeni durum ve koşullara kendi yöntemleriyle yaratıcı bir şekilde aktarması istenir.

Kodaly'e Göre Bir Ders İşleniş Süreci

Açılış

Dersin ilk 5 dakikasında çocukların ilgisini çekici ve onları derse hazırlayıcı ısınma bölümüdür. Amaç, ısınma için bilinen öğelerin tekrarı ve ilk şarkı için hazırlık oluşturmaktadır. Alkış tekrarı, ses tekrarı, hareket etme ve benzeri ısınma hareketleri içeren oyunlar veya çalışmalar kullanılabilir. Ana vuruş ve ton içinde şarkı söyleme olguları oluşturulur. Çok kısa bir selamlaşma ve tekerleme ile ders açılır.

A. Selamlaşma

Sunulacak ya da uygulanması yapılacak seslerden oluşan bir selamlaşma kullanılabilir.

B. Tekerleme

Konuşma sesiyle söylerken ilgiyi ritim ve vuruşlara çekmek amacıyla tekerleme söylenir.

Odak Noktası

Dersin 10-15 dakikalık bölümünü kapsar. Dersin önemli bir bölümüdür ve çocukların yoğun konsantrasyonu gerekir. Amaç, bilinen bir parça ile okuma becerilerini geliştirmek ve eski bilgilerini tekrar etmektir.

Hareket aktiviteleri, şarkılı oyunlar veya oyunlar

Yeni müzik konularını hazırlamak için ideal bir bölümdür. Dersin akışını değiştiren ve dersi rutinden çıkarıp biraz eğlenmek için fırsat yaratan bir bölümdür. Yeni parça öğretilir ve bu parça sonraki dersler için bir hazırlık teşkil eder. Bir önceki bölümdeki yoğunluktan sonra bu bölüm çocukların müzik yapmanın

mutluluğuna ve doyumuna ulaşması için şarkılar, danslar, oyunlar ve değişik müzik aktiviteleri ile devam etmelidir.

Yardımcı Odak Noktası

Dersin bu bölümü daha esnek bir bölümdür. Yeni bir şarkı öğretimi, hikaye okuma, doğaçlama, dinleme veya diğer çeşit aktiviteler kullanılabilir. Genelde uygulama veya tekrar için güzel bir bölümdür. Bir sonraki derse hazırlık teşkil etmesi için yeni bir şarkı öğretmek için de iyi bir zamandır. Bir önceki bölümde yapılan hareketli şarkılı oyunlardan sonra öğrencinin ilgisini tekrar başka bir konuya çekebilmek için öğretmenin sınıfı biraz daha sakin duruma sokmaya çalıştığı bölümdür.

Kapanış

Açılış bölümünde olduğu gibi bu bölümde de sunulacak veya uygulaması yapılacak bilgilerden veya 2. bölümde tanıtılmış olan yeni bilgileri içeren bir tekrar da yapılabilir.

Kodaly'e göre Ders İşleniş Süreci Örneği

KONU: Rondo formu

ARAÇ GEREÇ VE MATERYALLER: Kağıt, kalem, kaset/cd çalar, Orff çalgıları, Tchaikovsky Fındıkkıran balesinden March (Marş) ses kaydı.

AÇILIŞ

- Öğretmen ses açma ve nefes çalışmaları ile dersi açar.
- Öğretmen önceden hazırlamış olduğu beden perküsyonu egzersizini yaptırır.

Meyve isimlerinden oluşturulmuş ritmik bir çalışma yaptırır.

el ma el ma dut dut man da li na man da li na muz muz

ODAK NOKTASI VE HAREKET AKTİVİTELERİ, ŞARKILI OYUNLAR VEYA OYUNLAR

- Öğretmen tahtayı üç gruba böler. Birinci gruba çiçek, ikinci gruba hayvan, üçüncü gruba ise meyve grubu isimlerini verdikten sonra ilgili bölümlere aşağıdaki isimleri yazar.

Çiçek grubunun altına lale, papatya, hanımeli, gül; hayvan grubuna aslan, dinazor, kanguru, devekuşu; meyve grubuna vişne, çilek, elma, dut şeklinde isimler yazar.

- Tahtada yazılı bu isimler çeşitli beden perküsyonu hareketleri ile eşlik edilerek uygulama yapılır.
- Öğrencilerle birlikte bu isimlerin tartımları bulunur ve ilgili isimlerin altına yazılır.
- Bu kelimelerin sözleri ve ritimleri öğrenciler tarafından alkış yaptırılarak çalınır.
- Çiçek grubuna A, hayvan grubuna B, meyve grubuna C adı verilir.
- Öğrenciler üç gruba ayrılarak tahtadan birer tane grup seçerler.
- Öğrenciler seçtiği gruplara göre içindeki kelimeleri orff çalgılarıyla çalmaya başlarlar.
- Öğretmen tahtaya ABA, ABACA, ABA, CABA gibi formları yazar.
- Öğrenciler hazır olduklarında tahtadaki harflere göre grup grup çalmaya başlarlar.
- Öğrenciler birkaç kez çaldıktan sonra, öğretmen ne yaptıklarını sorar. Eski bildikleri formları hatırlatarak burada ne yaptıklarını sorar (üç bölümlü şarkı formunu biliyorlar).
- Öğretmen rondo formu hakkında bilgi verir.

YARDIMCI ODAK NOKTASI

- Öğretmen Tchaikovsky Fındıkkıran balesinden Marş için hazırlanmış olan beden perküsyonu hareketlerini öğrencilerle birlikte yapar.
- Öğrencilerin hareketleri öğrenildiğinden emin olunduktan sonra, öğretmen eserin beden perküsyonu notalarını tahtaya yazar.
- Hep birlikte eserin üzerinde konuşarak nerelerde çalınıp nerelerde çalınmayacağını ve eserdeki işaretleri keşfettikten sonra CD eşliğinde hep birlikte beden hareketleriyle seslendirilir.
- Rondo formu tekrar hatırlatıldıktan sonra Fındıkkıran balesinden Marş CD eşliğinde tekrar hep birlikte seslendirerek öğrencilerden eserin hangi bölümlerinin kaç kere tekrar edildiğini bulmaları istenir. (ABA C ABA)
- Temalar keşfedilir.

- Daha önce çalışılan ritimleri (çiçek, hayvan, meyve ritmi) hatırlatarak ABACA şeklindeki formatta tekrar uygulanır.
- Dinledikleri eserle ilişkilendirerek öğrencilere rondo formu kavratılır.

KAPANIŞ

- Derste yapılan etkinliklerin birini tekrar ederek, öğrencilerin Rondo formunu anlayıp anlayamadığına bakılır.

4.2.3. Orff Yöntemi

Alman besteci ve eğitimci olan Carl Orff (1895-1962), çalışmalarına müzikte temel bir unsur olan, ritim, dans ve konuşmanın birleştirilmesi ve bütünleştirilmesi ile başlamıştır. Birçok konuda doğaçlama ve yaratıcılık ile öğrenmede, vücut seslerini kullanmanın, ritim ile hareketin birleştirilmesinin ve birçok doğal enstrümanın kullanılmasının önemli olduğunu vurgulamıştır (Wheneler ve Raebeck 1975).

Orff öğretisi yaklaşımı müzik öğretiminde, çocukların kendiliğinden ortaya çıkardığı ve tekrarlamaktan hoşlandıkları şarkı söyleme, şiir, tekerleme, el çırpma, dans gibi çalışmalarını temel almaktadır. Tekerleme ve şiirler, kendiliğinden ortaya çıkan ritim ve hareketlerle anlam kazanmaktadır. Orff öğretisinde, çocuğun doğasında var olan oyun, doğal bir şekilde müzik ile birleştirilmektedir.

Orff öğretisinde, sembolik düşüncüyü somutlaştırdığı için dile önem verilmekte, atasözleri, özdeyişler, şiirler ve tekerlemeler hareket ve drama ile birleştirilerek kullanılmaktadır. Bu tekerleme aracılığıyla ritim ve drama çalışması yapılabilmekte, bu çalışmalara esntrümantal seslerin de eklenmesiyle çalışmalar daha güzel ve anlamlı hale gelmektedir. Enstrümantal seslerdeki ince farklılıkları ayırt etme, vuruş ve ritme göre hareketin seviyesini ve ritmini ayarlama, hareket ve sesi birleştirme çalışmaları yapılmaktadır.

Orff çocukları iş birliği yapmaya cesaretlendiren, rekabeti ön plana çıkarmayan, çocukların yetenekleri doğrultusunda hazırlanmış olan bir eğitimi kapsayan öğretilerdir. Çocuklar birlikte çalışarak, eğlenceyi paylaşarak, iş birliği yaparak eğitim alırken aynı zamanda özsaygılarında gelişmektedir. Orff öğretisi, sadece ayrıcalıklı, yetenekli çocuklar için değil, bütün çocuklar ve yaş grupları için geliştirilmiş bir müzik eğitim tekniğidir. Ayrıca zihinsel ve fiziksel özürü çocuklara da kolaylıkla adapte edebilmektedir.

Orff öğretisi ile yapılan müzik eğitiminde araştırma ve keşif, taklit, doğaçlama ve yaratıcılık aşamaları bulunmaktadır. Bunlar şu şekilde açıklanabilir:

Araştırma ve Keşif Aşaması: Ses ve hareket ile ilgili mümkün olabilecek her şeyin araştırılması ve keşfedilmesini kapsar. Çocuklar, hareketin (aşağı-yukarı, içeri-dışarı, düzgün-karmaşık, hafif-ağır) türünü araştırmaları için desteklenmektedir. Hareket, tüm Orff süreci için temeldir ve diğer tüm öğrenimler harekete dayanmaktadır. Çocuklar, çevrelerinde varolan bütün sesleri(araba sesi, kapı sesi gibi) araştırmaları için desteklenmekte ve daha sonra davul, çelik üçgen gibi Orff enstrümanlarının seslerinin keşfine geçilmektedir. Son olarak da, konuşma sesini tanıma ve insan sesinin kullanımı üzerinde durulmaktadır. Hareket ve sesin keşfinin ardından, hareketler ile ses birleştirilmektedir.

Taklit Aşaması: Bu aşama ritim ve vücut seslerini kullanarak temel becerilerin kazandırılmasını kapsar. Vücut, Orff öğretisinin en önemli çalgısıdır. Taklit aşaması, daha ileri seviyelerde çocukların kendi yaratıcılıklarının ortaya çıkmasında temel oluşturmaktadır. Öğretmen taklit edilen kişi olduğu için iyi bir model olmalıdır.

Doğaçlama Aşaması: Bu aşamada birbirinin devamı olan birçok konunun, müzik unsurları ile birleştirilerek doğaçlanmasını kapsar. Bu aşamada bütün bireyler, bir grubun üyesidir. Orff sürecinin en önemli amaçlarından biri de, her bireyin grup bütünlüğünü sağlayacak şekilde davranmasını sağlamaktır.

Yaratıcılık Aşaması: Temel eğitim sonrasında çocukların kendilerinin yeni birşeyler üretmesi beklenmektedir. Çocuklar kendi müziklerini, danslarını yaratabilmekte ve doğaçlamalarda görev alarak, kararları kendileri verebilmektedirler.

Gözlem, taklit, deneme ve yaratıcılık süreçlerinden oluşan Orff öğretiminde bütün bu aşamalardaki gelişmenin temel amacı, müzik eğitiminin temel deneyimlerini kazandırmaktır. Araştırma ve keşif, taklit, doğaçlama ve yaratıcılık aşamaları, uzun süreli bir planın hedeflerinin oluşturulmasında kullanılmaktadır.

Orff'a göre Ders İşleniş Örneği

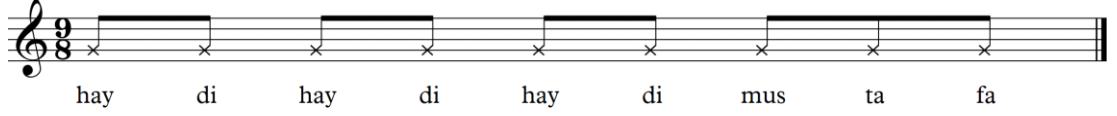
Konu: 9/8'lik ölçü sayısı.

Araç Gereç ve Materyaller: Kağıt kalem, ritim çalgıları, cd çalar, "Kaşık Oyunu" şarkısı.

İŞLENİŞ

TAKLİT

- Öğrencilere “haydi haydi haydi Mustafa” sözleri verilerek bu sözlerin ritmine uygun yapabilecekleri beden hareketleri gösterilir.(Haydi derken iki elle dizlere vurma ve alkış, Mustafa derken dizler, alkış ve parmak).

- Önce sözlerle yapılan bu hareketler sonra sözsüz sadece hareketlerle yapılır.
- Bu şekilde birkaç kere tekrar ettikten sonra “Mustafa” ritminin hareketlerini yaparken öğrencilerden kendi yarattıkları bir oluşturmaları(Örneğin selam verme, ayak kaldırma vb.) ve sonra tekrar aynı temaya devam etmeleri istenir.

KEŞİF

- CD den “Kaşık Oyunu” şarkısını dinletiniz ve dinlerken el çırpmalarını isteyiniz.

KAŞIK OYUNU

Söz ve ezgi: E. Çaplı

2+2+2+3

- Daha sonra müziği bir kere daha dinleyiniz ve bir ölçüde kaç vuruş olduğunu sorunuz(4).
- Tahtaya aşağıda gösterildiği gibi birbirine eşit dört tane düz çizgi çizerek müzik eşliğinde bu çizgileri gösteriniz.

- Öğrencilerden dinledikleri parçadaki vuruşların sürelerinin aynı olup olmadığını keşfetmelerini isteyiniz(Değil, en son vuruş uzun).
- Bu sefer en son tahtadaki çizgilerden sonuncusunu biraz uzatınız ve parçayı tekrar dinletiniz.
- Öğrencilerden tahtadaki çizgileri göstererek dinlemelerini isteyiniz.

BİLGİ

- Bu tür ölçülere aksak ölçü denildiğini ve bu ölçünün de 9/8'lik olduğunu söyleyiniz.(2+2+2+3) biçiminde tahtaya yazarak dokuz tane sekizlikten oluştuğunu anlatınız.
- 9/8'lik ölçünün (2+3+2+2) (2+2+3+2) (3+2+2+2) formlarının da olabileceğini söyleyerek örneklendirerek bilgi veriniz.
- *Daha sonra öğrencileri gruplara ayırınız.*

YARATICILIK

- Öğrencilere boş bir sayfa dağıtınız.
- Öğrencilere on dakika süre vererek, her bir grubun kendi ritmik bestelerini yaratmalarını ve ortaya getirilmiş olan ritim çalgılarından istediklerini kullanarak yarattıkları bu besteyi gruplarıyla birlikte seslendirmek üzere çalışmalarını isteyiniz.
- Her bir grubun yazmış oldukları ritmik bestelerini seçmiş oldukları ritim çalgılarıyla diğer gruplara sunmalarını sağlayınız.
- Kaşık Oyunu” şarkısını cd çalardan açarak çocukların ritim çalgılarıyla şarkıya eşlik etmelerini sağlayınız.

DEĞERLENDİRME

- Gözleme dayalı olarak ve öğrencilerin sunumunu göz önünde bulundurarak 9/8'lik ölçüyü algılayıp algılamadıklarına bakılır.

Orff Enstrümanları

Orff öğretim metodunda kullanmak üzere enstrümanlar geliştirmiştir. Günümüzde Orff enstrümanları olarak bilinen bu enstrümanların müzik eğitiminde okul öncesinden başlayarak, daha üst seviyelere kadar, müzik eğitiminde büyük önemi vardır. Bu enstrümanların akordunun hiç bozulmaması, seslerin doğal ve oldukça etkili olması çocukta çalma isteği uyandırmaktadır.

Orff enstrümanlarının ilkel biçimleri, güneydoğu Asya ve Afrika'dan gelmiştir. Enstrümanlar Orff tarafından yeniden düzenlenerek, 1928 yılında Karl

Maendler tarafından yapılmıştır. Guntherschule'nin 1945'de bombalanması sonucu yok olan enstrümanlar 1949'da Klaus Becker-Ehmck tarafından yeniden yapılmıştır (Dinçer 1992, Anonim 1998). Orff enstrümanları ezgi çalgıları, ritim çalgıları, blokflüt ve beden perküsyonu olmak üzere dört grupta incelenir:

Ezgi Çalgıları

a- Ağaç olanlar

Ksilofonlar: Soprano ksilofon, alto ksilofon, tenor ksilofon, bas ksilofon.

Şekil 4.2: Soprano

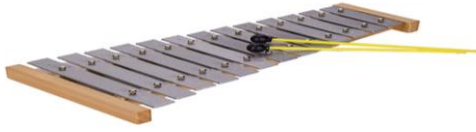
Şekil 4.3: Alto-Tenör

Şekil 4.4: Bas

b- Metal olanlar

Metalofonlar: Soprano metalofon, alto metalofon, tenor metalofon, bas metalofon.

Şekil 4.5: Soprano

Şekil 4.6: Alto-Tenör

Şekil 4.7: Bas

Ritim Çalgıları

a- Ağaçlar

Clave, woodblock, temple block, piccolo block, tahta kaşık vb...

Şekil 4.8: Clave

Şekil 4.9: Woodblock

Şekil 4.10: Temple Block

Şekil 4.11: Piccolo Block

Şekil 4.12: Tahta kaşık

b- Metaller

Çelik üçgen, parmak zili, cowbell, agogo bells vb...

Şekil 4.13: Çelik üçgen

Şekil 4.14: Parmak zili

Şekil 4.15: Cowbell

Şekil 4.16: Agogo Bells

c- Davul benzeri

Def, darbuka, bongo, djembe, conga vb...

Şekil 4.17: Def

Şekil 4.18: Darbuka

Şekil 4.19: Bongo

Şekil 4.20: Djembe

Şekil 4.21: Conga

d- Çalkalanan/sallananlar

Shaker, marakas, cabasa, shekere vb...

Şekil 4.22: Shaker

Şekil 4.23: Marakas

Şekil 4.24: Cabasa

Şekil 4.25: Shekere

Blokflüt

Soprano, alto, tenör, bas olarak dört çeşittir.

Şekil 4.26: Soprano

Şekil 4.27: Alto

Şekil 4.28: Tenör

Şekil 4.29: Bas

Beden Perküsyonu

Orff sürecinde kullanılan başlıca enstrüman beden perküsyonudur. Özellikle parmak şıklatma, dize vurma, alkış, ayakta yere vurma hareketler kullanılır.

Aşağıda “Kedi” tekerlemesi üzerinden beden perküsyonu notasyonu örneği yazılmıştır.

Tekerleme

İğnen düştü yakamdan

Kedi geldi arkamdan

Gelme kedi gelme

Annem bakıyor balkondan

Birinci grup sadece sözcükleri heceleyip el çırparak tekerlemeyi söyleyecek. İkinci grup “ke-di-gel” hecelerinde bacaklarına teker teker vuracak, “me” hecesinde el çırpacak. Üçüncü grup “an-nem” hecelerinde bacaklarına teker teker vuracak, “ba-kı-yor” hecelerinde el çırpacak. Dördüncü grup “bal-kon” hecelerinde bacaklarına teker teker vuracak, “dan” hecesinde bir ayağını yere vuracak.

KEDİ

Düzenleme: Seda Çaytemel

1. Grup
iğ nem düş tü ya kam dan ke di gel di ar kam dan

2. Grup
ke di gel me ke di gel me ke di gel me ke di gel me

3. Grup
an nem ba kı yor an nem ba kı yor

4. Grup
bal kon dan ba kı yor bal kon dan ba kı yor

1. Grup
gel me ke di gel me an nem ba kı yor bal kon dan

2. Grup
ke di gel me ke di gel me ke di gel me ke di gel me

3. Grup
an nem ba kı yor an nem ba kı yor

4. Grup
bal kon dan ba kı yor bal kon dan ba kı yor

4.2.4. Dalcroze Yöntemi

Emile Jagues-Dalcroze (1865-1950) İsveçli bir anne babanın oğlu olarak 1865 yılında Viyena’da doğmuş fakat hayatının büyük bir bölümünü Cenevre’de geçirmiştir.

Paris “Comedie Française” te aktörlük eğitimi almış ve genç yaşlarında bir süre aktör olarak çalışmıştır. Bunun yanında, Bruckner, Delibes ve Faure gibi ünlü bestecilere de kompozisyon çalışmış ve keman konçertoları, operalar yaylı çalgılar için kuartetler bestelemiştir. Ayrıca konser piyanisti olarak ta birçok ülkede konserler gerçekleştirmiş ve yirmi beş yaşında Cenevre Konservatuarında armoni ve solfej öğretmeni olarak işe başlamıştır. Dalcroze günümüzde besteci ve müzik eğitimcisi olarak tanınmaktadır.

Dalcroze, Cenevre konservatuarında öğretmenlik yaparken, öğrencilerin teknik açıdan zor denilebilecek parçaları çok az bir müzikal ifade ile seslendirdiklerini fark etmiş ve öğrencilerin müzikal bir öğrenme yerine mekanik bir öğrenme gerçekleştirdiklerini gözlemlemiştir. Bu nedenle, Dalcroze, müzikalitenin yani müzikteki duyuların ifadesinin müzikteki teknik çalışmalara önem verildiğinde yok olabildiği sonucuna varmıştır.

Dalcroze bu düşüncelerden yola çıkarak, konservatuvardaki enstrüman öğrencilerinin mekanik bir performans geliştirdiği anlayışını yenmek amacıyla solfej derslerine ritim eğitimini içeren bir yöntem geliştirmiştir. Bu yöntem kısaca “Eurhythmics” diye adlandırılır (Yunanca’da “Eu” ve “Rythmos” “ iyi hareket” “iyi ritim” demektir).

Bunun sonucunda da, öğrencilere müzikle birlikte hareket ederek müziği dinleme yönünde bir eğitim uygulamaya başlamıştır. Öğrencilerin doğaçlama yaparken ritmik, melodik ve armonik değişiklikleri anlamalarına yardımcı olabilecek bir anlayış geliştirerek doğaçlamaları piyano üzerinde yapmayı tercih etmiştir.

Dalcroze’un geliştirdiği bu yaklaşım (eurhythmics) kısaca 3 çalışma alanı içerir:

1) Ritmik Jimnastik

Ritmik Jimnastik kısaca müziksel ritmi vücut hareketleriyle hissetmek şeklinde ifade edilebilir. Bedeni müziksel ve ritmik anlamda eğitmeyi amaçlar.

Dalcroze'un ritmik jimnastik aktiviteleri olarak dersin başında uyguladığı tempo, ritim ve vuruşa göre yürüyüş hareketlerini örnek verebiliriz.

Dersin bu bölümünde öğrenciler öğretmenin piyanoda yaptığı doğaçlamayı dinleyerek serbestçe hareket eder. Burada bireysellik ön plandadır. Bu bölüm iki türlü beceri gerektirir: biri öğretmenin piyanoda doğaçlama becerisi diğeri ise öğrenme ortamına doğal yaklaşımlar.

Çocuklar tempo, ritim ve müzik ölçüsünü bedenleriyle işledikçe, müzikteki değişikliklere aniden uyum sağlamayı öğrenirler ve ilerleme kaydederler.

2) Solfej

Solfej kulak eğitimi geliştirme amacını içerir. Dalcroze solfej eğitimine çok önem vermiştir ve solfej derslerinde sabit do kullanmıştır. Buradaki amaç sesi ve kulağı eğitmektir. Dalcroze öğrencilerini solfej çalıştırarak onların dinleme ve duyma becerilerini ve ton hafızalarını geliştirdiğine inanmaktadır.

Bunun için çok yoğun bir dinleme dersi Dalcroze'un yönteminde önemli bir etkinliktir. Bu etkinlik kulak eğitimi becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar ile geliştirilmelidir. Dalcroze yaklaşımıyla şarkı söyleme el hareketleriyle tamamlanır. Bu el hareketleri, boşlukla perde pozisyonunu veya parmakların kolun üzerinde, bir klavye üstündeymiş gibi bir duruşu temsil eder. Böylece çocuklar ses yüksekliklerini rahatlıkla kavrayabilir.

Ayrıca, çocuklar armonik değişikliğe, duyarak ve hareket ederek tepki verirler. Tonik (anahtar nota) için merkeze, dominant (gamın beşinci derecesi) için sağa, subdominant (dominant altı) akorları için sola dönerler (Campbell 1995).

3) Doğaçlama

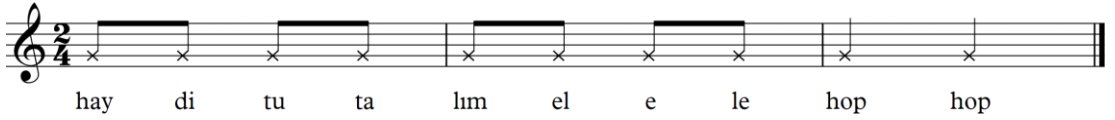
Doğaçlama alanında piyano üzerinde yapılan doğaçlama ile Dalcroze öğrencilere melodik, armonik ve ritmik hareket seçenekten sunarak öğrencinin serbest hareket etme becerisinin gelişmesine yardımcı olur.

Bu aşamadaki amaç bütün öğrenilen becerileri bir araya getirerek öğrencilerin kendilerini hareket ve ses/enstrümanla yaratıcı olarak ifade etmesidir.

Dersin bu bölümünde de öğretmenin piyanoda yaptığı doğaçlamayla birlikte öğrencilerin dans etmesi ve bedeniyle doğaçlamalar yapması istenir.

Önce öğretmenlerinin melodi, ritim ve hareketlerini izleyip taklit eden çocuklar daha sonra kendi kendilerine seçecekleri bir hareket ve müzikal düşünce repertuarı oluştururlar. Dalcroze yöntemi Orff yönteminin öğretim aşamalarına benzer.

- Çocuklar sözlere biraz daha hakim olduktan sonra şarkının sözlerinin ritmine göre el çırpılarak söylenir.(dörtlük ve sekizlik notaları bu aşamada farkına varmadan kavramaya başlarlar)
- Ritim bölümünden sonra parça-bütün şeklinde şarkı piyano eşliğinde melodisiyle öğretilir.
- Şarkı öğretildikten sonra şarkının hızlı ve yavaş yerlerine göre kaplumbağa ve tavşan resimleri öğretmen tarafından kullanılmaya başlanır.
- Ardından seçilmiş iki çocuk kaplumbağ ve tavşan resimlerini ellerine alarak, şarkıyı arkadaşları söylerken hızlı ve yavaş yerlerine göre tek tek göstererek resimlerle dans ederler.
- Bu süreç oyunlaştırılmış bir dilim olduğu için, çocuklar bu bölümden çok keyif alır.
- Dersin diğer bölümünde orff çalgılarından; tumba, marakas, def, dabruka enstrümanları gösterilerek ve en önemlisi bedenimizin de bir enstrüman olduğu anlatılır.
- Çocuklara ritim çalgıları verildikten sonra dersin başından itibaren yapılan dörtlük ve sekizlik ritimler çalınmaya başlanır.
- Önce öğrenilen şarkıdaki sözlerle dörtlük ve sekizlik notalar çalınır.

- Daha sonra ritim kalıplarının ismi “izmir”, “van” şeklinde söylenip çalınarak ders bitirilir.

5. SONUÇ

Yapılan bu çalışmada müzik öğreniminin küçük yaştan itibaren başlayıp, verilen eğitimin ne şekilde yapıldığı önemli bir unsur olduğu görülmüştür.

Toplumsal, bireysel, ekonomik, eğitimsel, kültürel olarak da ve yaşam alanlarımıza birçok etkileri olduğu fark edilmiştir. İnsanda dil, motor, zihinsel, sosyal ve duygusal, yaratıcılık olarak müzik sayesinde geliştiği birçok yönler görülmüştür.

Ülkemizdeki müzik eğitiminin iyi bir şekilde verilmesi, bireyleri müzik konusunda en doğru biçimde yönlendirilmesi ve bireylere müziği sevdirmenin ne kadar önemli olduğu anlaşılmıştır. Bireyler müziği “yaparak-yaşayarak” öğrenirlerse, müziği daha çok sevip, öğretilmek istenen konuları daha iyi anladıkları görülmüştür.

Tarihsel süreç içinde gelişen müzik öğrenim yöntemleri ile “yaparak-yaşayarak” öğrenme süreci daha da iyi gelişmiştir. 11., 17., 19, yy’larda başlayıp, Amerika’da gelişen müzik eğitimi yöntemleri birçok müzik öğretmenine katkı sağlamıştır.

Tezde bu yöntemlerle ilgili ders örnekleri verilmiştir. Örnekler ile Dalcroze, Orff, Kodaly yöntemleri sayesinde bireylerin hem öğrendikleri hem de eğlendikleri dersler olduğu görülmüştür.

6. KAYNAKLAR

AKKAŞ, S. (1993). *Okulöncesi Eğitimde Müzik*, Gazi Büro ve Kitabevi Tic.Ltd.Şti., Ankara.

BOZKAYA, İ. (2001). *Okul Ortamında Müzik*, Özhan Matbaacılık.

MORGÜL, M. (2006). *İlk Çocuklukta Müzik Nasıl Öğretilir*, Kök Yayıncılık.

ÖZDEMİR, M. (2002). *Orff Çalgıları Metodu*, Gazi Kitabevi.

ÖZEKE, Sezen. *Özel Öğretim Yöntemleri I*, Bursa.

SAY, A. (2001). *Müzik Öğretimi*, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.

SİĞİRTMAÇ, A. (2005). *Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitimi*, Kare Yayınları.

SUN, M. (1982). *Temel Müzik Eğitimi I*, Ankara.

ÜRFİOĞLU, A. (1989). *Bebeklik ve Okul Öncesi Dönemde Müziğin Gelişimi ve Eğitimi*, Ya-pa Yayınları, İstanbul.

7. ÖZGEÇMİŞ

1991 yılında İstanbul'da doğdu. İlkokul eğitimini İstanbul'da tamamladı. Ortaokul sürecinde Bursa'ya taşındı. 12 yaşında Bursa Belediyesinde müzik eğitimine kemanla başladı. Ortaokul bitene kadar işitme, solfej ve keman derslerine Çiğdem Yalçın ile devam ederek, birçok gösterilerde keman çalarak, sahne deneyimini ufak yaşta kazanmaya başladı. Ortaokul bittiğinde Bursa Zeki Müren Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, müzik bölümü sınavına girdi. İyi bir derece ile sınavı kazanarak, müzik bölümünde okumaya hak kazandı. Orada keman eğitiminin yanında piyano eğitimine de başladı. Keman eğitiminde Ebru Şen, piyano eğitiminde Gülcan Ulusoy ile eğitimini sürdürdü. Okulun koro ve orkestrasına girerek, birçok yarışma ve festivallere katıldı. Okulda ki konserlerde de piyano ve keman performansları sergiledi. Lise bittikten sonra Uludağ Üniversitesi müzik öğretmenliği bölümünü kazanarak eğitimini sürdürmeye devam etti. Keman eğitimine Nesrin Biber Öz, piyano eğitimine Mete Sungurtekin ile devam ettirdi. Lisans eğitimi devam ederken piyano ve keman eğitmenliğine başladı. Lisans birinci sınıfta okuldaki öğretmeni Hasan Adıgüzelzade'nin kurduğu orkestraya katılarak konserlerde bulundu. Lisans müfredatından dolayı batı müziği dışında da halk müziği ve türk sanat müziği derslerini de gördü. Uludağ Üniversitesi bünyesinde kurulan Yaşar Kemal Alim hocanın halk müziği korosuna katılarak konserlerde koristlik yaptı. Halk müziği korosundan sonra Aydın Atalay hocanın da türk sanat müziği korosunda iki yıl boyunca keman çaldı. Tüm konserler de keman ile koroya eşlik etti. Okulunda son sene düzenlenen Opera ve Bale gecesine de korist olarak katılarak sahneye çıktı. Lisans eğitimi bittikten sonra İstanbul'a yerleşerek öğretmenliğe devam etti. 23 Nisan, 29 Ekim gibi belirli gün ve haftalarla ilgili etkinlikler hazırlayarak öğrencileriyle gösterilerde bulundu. Tahsil hayatını yüksek lisans eğitimi ile Haliç Üniversitesi Konservatuarı'nda akademisyenliği amaçlayarak devam ettirdi. Keman eğitimine Saim Akçıl ile devam etti. Hala keman ve piyano eğitmeni olarak görev yapmaktadır.

Turnitin Orijinallik Raporu

genclerin_yaraticiliginda_muzik_ogreniminin_etikleri Seda Çaytemel tarafından

seda_caytemel_tez (2016-2017 1. Dönem Türk Müziği Tezleri) den

- 06-Haz-2017 14:45 EEST' de işleme kondu
- NUMARA: 822570495
- Kelime Sayısı: 8039

Benzerlik Endeksi

%26

Kaynağa göre Benzerlik

Internet Sources:

%24

Yayımlar:

%7

Öğrenci Ödevleri:

%8

kaynaklar:

1

5% match (31-May-2015 tarihli internet)

<http://obs.iszu.edu.tr/dosyalar/DersMateryal/2-m%C3%BCzi%C4%9Fini%C5%9Flevleri.pdf>

2

5% match (07-Oca-2016 tarihli internet)

[http://ucmaz.home.uludag.edu.tr/PDF/egitim/htmpdf/2007-20\(1\)/M7.pdf](http://ucmaz.home.uludag.edu.tr/PDF/egitim/htmpdf/2007-20(1)/M7.pdf)

3

2% match (24-May-2016 tarihli internet)

http://yaratici-drama.blogspot.com/2008_09_01_archive.html

4

2% match (23-May-2016 tarihli internet)

<http://karnavalsanat.com/blog/makaleler/okul-oncesi-donemde-muzik-egitimi-ve-muzik-dersleri/>

5

1% match (09-Mar-2016 tarihli internet)

<http://www.ourboox.com/books/nota-ogretim-yontemleri/>

6

1% match (27-Haz-2016 tarihli internet)

<http://www.musikidergisi.net/?p=1330>

7

1% match (25-Oca-2017 tarihli öğrenci ödevleri)

[Submitted to Istanbul Aydin University on 2017-01-25](#)

8

1% match (29-Ara-2015 tarihli internet)

<http://www.kitapyurdu.com/kitap/okul-oncesi-donemde-muzik-egitimi/75153.html>

9

1% match (28-May-2015 tarihli internet)

http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/%C3%96zel%20E%C4%9Fitimde%20M%C3%BCzik%20Etkinlikleri.pdf

10

1% match (20-Eki-2014 tarihli internet)

http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/makale/K-Ozal_2.pdf

11

1% match (18-Nis-2011 tarihli internet)

<http://akarakaya.topcities.com/alikarakaya/zihin.html>

12

1% match (02-Ara-2016 tarihli öğrenci ödevleri)

[Submitted to TechKnowledge Turkey on 2016-12-02](#)

13

1% match (01-Kas-2016 tarihli internet)

<https://prezi.com/zofgqdw4hjn6/2005-ilkogretim-hayat-bilgisi-programi/>

14

1% match (31-May-2013 tarihli internet)

<http://www.muzikdersi.net/smf/index.php/topic,24.0.html>

15

< 1% match (26-Eki-2008 tarihli internet)

<http://www.e-sosder.org/dergi/1501-09.pdf>

16

< 1% match (13-May-2016 tarihli internet)

<http://www.mavi-nota.com/index.php?link=yazi&no=1077>
17

< 1% match (10-Tem-2015 tarihli öğrenci ödevleri)

[Submitted to Ataturk Universitesi on 2015-07-10](#)
18

< 1% match (21-Oca-2016 tarihli internet)

<http://www.oncedans.com/ankara/icerik/532/tc-meb-hayal-sahnesi-sanat-kursu-batikent-okul-oncesi-donemde-muzik-egitimi.html>
19

< 1% match (13-May-2016 tarihli internet)

<http://www.cocuklarasarkilar.com/planlama/>
20

< 1% match (16-May-2016 tarihli öğrenci ödevleri)

[Submitted to Istanbul Aydın University on 2016-05-16](#)
21

< 1% match (23-Ara-2016 tarihli öğrenci ödevleri)

[Submitted to TechKnowledge Turkey on 2016-12-23](#)
22

< 1% match (03-Haz-2016 tarihli internet)

<http://fensiirleri.com/index.php/fen-iirleri-ve-muezik>
23

< 1% match (30-May-2016 tarihli öğrenci ödevleri)

[Submitted to Haliç Üniversitesi on 2016-05-30](#)
24

< 1% match (11-May-2015 tarihli öğrenci ödevleri)

[Submitted to Beykent Universitesi on 2015-05-11](#)
25

< 1% match (25-May-2015 tarihli öğrenci ödevleri)

[Submitted to TechKnowledge Turkey on 2015-05-25](#)
26

< 1% match (15-Mar-2016 tarihli öğrenci ödevleri)

[Submitted to Adnan Menderes Üniversitesi on 2016-03-15](#)

27

< 1% match (12-Kas-2013 tarihli internet)

http://altinoran.com.tr/haber_detay.asp?haberID=22

28

< 1% match (16-Haz-2014 tarihli internet)

<http://www.beyince.net/?s=Toprak%20Co%C4%9Frafyas%C4%B1>

29

< 1% match (15-Eyl-2010 tarihli internet)

<http://www.erg.sabanciuniv.edu/iok2005/bildiriler/tugba-can.doc>

30

< 1% match (20-May-2015 tarihli internet)

http://www.yarbis1.yildiz.edu.tr/web/userPubFiles/mhayir_c9ce9ab559f53aa30f8a0d11bf1372d5.pdf

31

< 1% match (22-Haz-2016 tarihli internet)

<http://www.ijocis.net/index.php/ijocis/issue/download/10/11>

32

< 1% match (04-Tem-2015 tarihli internet)

<http://www.wjeis.org/FileUpload/ds217232/File/2011.1.complete.pdf>

33

< 1% match (yayınlar)

[ÖZEKE, Sezen. "Kodaly Yöntemi ve İlköğretim Müzik Derslerinde Kodaly Yöntemi Uygulamaları", Uludağ Üniversitesi, 2007.](#)